

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתמד

ערב שבת קודש
חול-המועד סוכות
ט"ז בתשרי ה'תשע"א

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יום שישי

כ"ג בתשרי, אסרו-חג הסוכות

אין מתענים, ומרכים קצת באכילה ושתייה⁹⁶.
שיעורי חת"ת: סיום עליית 'שישי': "לקח אותו
אלוקים" (ה, כה) - כדלהלן בקריאת התורה רשבת-
קודש).

שיירי החג: מנהג-בית-הרב, לשרוף את הסכך
(במרחץ) אחרי החג. כן מנהגם לשרוף לולב
והושענות ביום רגיל, ולא בשריפת החמץ⁹⁷.

96 לוח כולל-חב"ד, משר"ע אדה"ז סי' תכט סי"ו. וראה דעות
שוונות בס' הנשואין כהלכתם פ"ו הע' 81.
97 'רשימות' חוברת יד עמ' 23. וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 166

לאיך היתה הוראה לגבי הדסים (שקיבלו
במתנה מהרבי) להשתמש בהם כבשמים להבדלה,
הלולב - לשרוף בעת ביעור חמץ, ומהאחרון
- לעשות מרקחת⁹⁸.

דייק, שעושים זאת סמוך לחג, והטעם ע"פ 'סדר היום' ש'
שיש לסתור את הסוכה במוצאי יו"ט, כדי להודיע שלא נעשית
אלא למצוותה.

98 לקוטי שיחות ח"ט עמ' 569. 'התקשרות' גיליון סג עמ'
11. לגבי הלולב - מן-הסתם זהירים יותר לשמור מה שקיבלו
מהרבי, ולכן המתינו עד פסח. לגבי ההדסים - כן איתא בשו"ע
אדה"ז סי' רצו ס"ו, וא"כ ה"ז בכל ההדסים דמצווה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בתשרי ה'תשע"א – כ"ג בתשרי ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בתשרי	ה' כלי המקדש והעובדים בו פרק ט-י. ה' ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	ה' מעשה הקרבנות פרק יח.	מ"ע לג. מ"לית פח. פז. עג. קסג. קסד.
ש"ק	י"ח בתשרי	פרק ב-ד.	פרק יט.	מ"לית סח. קסה. מ"ע לא. מ"לית עז. עח.
א'	י"ח בתשרי	פרק ה-ז.	ה' תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"לית עה. עז. מ"ע כד. מ"לית סט. ע. עא.
ב'	י"ט בתשרי	פרק ח-ט. ה' איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מ"לית עד. מ"ע סא. מ"לית צא. צב. צג.
ג'	כ' בתשרי	פרק ב-ד.	פרק ג.	מ"לית צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.
ד'	כ"א בתשרי	פרק ה-ז.	פרק ד.	מ"ע ס. מ"לית ק. צח. מ"ע סב. מ"לית צט.
ה'	כ"ב בתשרי	ה' מעשה הקרבנות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע סג. מ"לית קמו. מ"ע סד.
ו'	כ"ג בתשרי	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"לית קלט. קיב. מ"ע סה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	צות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' / לפני הזריחה							
ו', ט"ז בתשרי	3:30	4:18	4:39	5:37	8:29	11:33	12:03	5:34.3	5:59
ש"ק, י"ח בתשרי	3:31	4:19	4:40	5:37	8:30	11:32	12:02	5:34.0	5:58
א', י"ח בתשרי	3:31	4:19	4:41	5:38	8:30	11:32	12:02	5:32.6	5:57
ב', י"ט בתשרי	3:32	4:20	4:41	5:39	8:30	11:32	12:02	5:31.3	5:55
ג', כ' בתשרי	3:33	4:21	4:42	5:39	8:30	11:31	12:01	5:30.0	5:54
ד', כ"א בתשרי	3:34	4:21	4:43	5:40	8:30	11:31	12:01	5:28.7	5:53
ה', כ"ב בתשרי	3:34	4:22	4:43	5:41	8:30	11:31	12:01	5:27.4	5:51
ו', כ"ג בתשרי	3:35	4:23	4:44	5:41	8:30	11:30	12:00	5:26.1	5:50

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאה את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שבת חוה"מ	4:58	6:09	5:13	6:11	5:04	6:10	5:15	6:11
שמחת תורה	4:51	6:02	5:06	6:04	4:57	6:03	5:09	6:05
בראשית	4:49	6:00	5:04	6:02	4:55	6:01	5:06	6:02

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מזל: מזון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ישראל", כנרפס בסידור (אחר סדר הקפות)⁸⁵.

אחר-כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת-תורה, בהתלהבות גדולה⁸⁶.

יזכור: מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית-הכנסת. אבל אין אומרים "יזכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית".

אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר "אב הרחמים"⁸⁷.

הזכרת הגשם: קודם תפילת לחש של מוסף מכריז השמש "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות.

המתפלל ביחוד - ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפללו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרות "משיב הרוח ומוריד הגשם" קודם שהתפלל תפילת שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר, אומר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם"⁸⁸. טעה ואמר "מוריד הטל" - אינו חוזר.

כחזרת הש"ץ - תפילת גשם. אין נושאים כפיים. שיעורי חת"ת: לומדים היום⁸⁹ פרשת ברכה החל מ'חמישי' עד סיום הסדרה עם פירש"י, ופרשת בראשית עד 'חמישי' עם פירש"י.

תזכורת: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג, בעת ההתוועדות של שמחת-תורה (או שבת בראשית), להזכיר על-דבר השתתפות כל אחד ואחת במגבית

שפ.

85) כ"ה בלוח כולל-חב"ד, ומקורו ממש"כ בסידור שאומרים זאת אחר (יכל 'אחר' - סמוך, רש"י בראשית טו,א) קרה"ת. והטעם לכאורה כיוון שקרה"ת היא שלמות השמחה שעליה מדובר בפיוטים אלו, ורק אח"כ אומרים שאר האמירות ויזכור בכללן, שהן עניינים בפ"ע. ודלא כמנהג הרווח בארה"ק שהובא בלוח 'דבר בעתו' לומר זאת בסיום כל העניינים, אחרי 'יזכור' ולפני 'הללו'. (ואגב, אמר לי ש"ץ ותיק מחסידי פולין, שקשה עליו ביותר המעבר משמחת הקפות וקרה"ת ל'יזכור', מ'יזכור' שוב ל'שישו ושמו', ושבו - לתפילת 'טל', בקיטל ובגנינה מעין 'נעילה').

86) קובץ ליובאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.

87) רצוי לקרוא לכל היוצאים מביה"כ ל'יזכור' לחזור פנימה לפני אמירה זו.

88) ס' המנהגים שם, עמ' 69 (עיי"ש בהערה).

89) שערי ה' ומנהג ח"ה סי' פח, עיי"ש.

'קרן השנה' (מניין ימי שנת תשע"א - שפה).

מוצאי יום-טוב:

הבדלה: מתחילים "הנה א-ל ישועתי"⁹⁰. ברכת הגפן, ברכת המבדיל.

רבים נוהגים (על-פי מנהג הארז"ל⁹¹) לערוך הקפות בארצנו הק' גם בלילה זה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מעודד את השמחה, ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר-חב"ד, נחלת-הר"ח⁹² וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה.

במוצאי שמחת-תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"⁹³.

מי שלא הספיק לפני-כן, יסיים את פרשת ברכה שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה⁹⁴.

למנהג רבותינו נשיאינו, יש לקרוא הלילה שמו"ת עלייה אחת או שתיים מפרשת בראשית, ומחר אחרי הצות לקרוא שוב מתחילתה עד גמירא עם ההפטרה, ובשבת לפני תפילת שחרית לקרוא שוב 'שביעי'.

נזהרים (על כל פנים לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת⁹⁵.

90) בפרמ"ג סי' תצא, משבצות ס"ק א, כתב שגם במוצאי יו"ט לחול אומרים פסוקים אלו (כמנהגו), אלא שהעולם אינו נוהג כן כמ"ש בלקוטי מהר"ח (סדר הבדלה מוצ"ש ד"ה ועיין בפרמ"ג, בדפוס המקורי ח"ב פב,א).

91) ולהעיר שאנ"ש נוהגים שגם היוצאים ידי-חובה אומרים פסוקים אלו בלחש עם המבדיל, וכ"ה ב'ספר מהר"ל - מנהגים' עמ' רכד, עיי"ש בהערה 5.

92) כף החיים סי' תרס"ט ס"ק ל, וש"נ.

93) ולהעיר מדעת הרמב"ם בהל' קידוש-החודש פ"ה הי"ב בעניין יום-טוב שני ביישובים החדשים בארה"ק, והתייחסות הרבי לזה בס' 'המלך במסביבו' ח"א עמ' רסב וח"ב עמ' רס, וש"נ.

94) לקוטי שיחות חלק י' עמ' 192. וראה 'אוצר' עמ' שצג, וש"נ.

95) לאחר חצות. - ולא כבכל פרשה, שי"א (שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ה) שניתן להשלימה עד יום ג', כיוון שבשמח"ת מסיימים את כל התורה ומתחילים אותה מחדש (אם כי 'דחק ונכנס' מועיל תמיד) - התוועדות תשמ"ז ח"א עמ' 350. וראה התוועדות תשמ"ו ח"א עמ' 396.

96) שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליונות: תסז עמ' 20, תפט עמ' 19.

שמחת האחדות המוחלטת בין ישראל לקב"ה

**מדוע השמחה היא בריקוד והקפות ולא על-ידי הלימוד בתורה? •
מדוע לא נקבע שמחת תורה בחג-השבועות, ומאיךך - גם לא ביום-
הכיפורים, יום נתינת הלוחות האחרונים? • ביום זה מתגלית האחדות
האמיתית של ישראל עם הקב"ה, ומצידה השמחה שווה בכולם,
ומתבטאת בדברים השווים לכולם - ריקוד, הקפות ועליית כל אחד
ואחד לתורה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

על-פי הנ"ל קשורה שמחת שמחת-תורה עם יום
הכיפורים, ומה שייכותה לשמיני-עצרת דווקא?
ובהמשך המאמר³ מוסיף לבאר ש"עיקר השמחה
עם התורה שבשמיני-עצרת הוא ממה שעושים
הקפות שמקיפים עם הספר-תורה את המקום
שקוראין עליו בספר בכל השנה" - דלכאורה
אינו מובן: כיון שהתורה ענינה הבנה והשגה, היה
צריך להיות הסדר דשמחת-תורה באופן שילמדו
תורה בעיון, והשמחה תהיה מצד השכל העמוק
כו', ומהו הטעם שסדר השמחה הוא "שמקיפים
עם הספר-תורה (כפי שהיא מכוסה במפה) את
המקום שקוראין עליו בספר בכל השנה", והשמחה
מתבטאת בעניין הריקוד?

ב. [...] וזהו הטעם שהשמחה דשמחת תורה אינה
בעניין ההבנה וההשגה שבראש, שזהו בחינת

(3) שם ע' א'תשצ.

(4) ראה גם שיחת ליל שמחת-תורה דאשתקד ס"ז (תו"מ
חט"ו ריש ע' 113). וש"נ.

**א. ב"ביכל" של מאמרי אדמו"ר הזקן, ישנו מאמר
מאדמו"ר הזקן דיבור-המתחיל ביום השמיני עצרת,
עם הגהות מכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק.
המאמר¹ מתחיל בקושיא: "להבין ענין שמחת
תורה, מהו השייכות לשמוח שמחת תורה ביום
השמיני-עצרת, והלא בשבועות הוא זמן מתן
תורתנו, ואם כן אז היה צריך להיות קביעת שמחה
זו?"**

ומבאר: "אך העניין, כי בשבועות ניתנו לוחות
ראשונות, אבל לוחות האחרונות ניתנו ביום כיפור
כידוע, ועל לוחות אלו הוא שנוהגים לעשות חדרה
ושמחה בשמיני-עצרת" (מה שאין כן על לוחות
הראשונות, כיון שנשתברו, אין השמחה גדולה
כל-כך).

וממשיך²: "אך להבין מה שנקבע שמחה זו
בשמיני-עצרת דוקא ולא בימים שלפניו" - שהרי

(1) נדפס לאח"ז באוה"ת דרושים לשמיני עצרת ע' א'תשעט
ואילך.

(2) שם ס"ע א'תשפ.

העומדים אצל הבימה ולומר "המלאך הגואל"⁷⁷.
'חתן-תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם
כוהנים או לוויים.
אומרים "מרשות" ל'חתן תורה', וקוראים "מעונה
אלוקי קדם" עד "לעיני כל ישראל", ואין נוהגים
לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן תורה"⁷⁸. לאחר
גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק
ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה
האחרונה⁷⁹.

מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ליד ספר-
התורה הראשון, ולא יסירו את ספר-התורה הראשון
עד שיניחו על הבימה את ספר-התורה השני. מגביהים
וגוללים את ספר-התורה הראשון, ואין מהפכים אותו
ופניו אל העם, ואין משנים במאומה מסדר ההגבהה
של כל השנה⁸⁰.

אומרים "מרשות" ל'חתן בראשית' בלשון יחיד
ככתוב בסידור. וקוראים מ"בראשית ברא" עד "אשר
ברא אלוקים לעשות", ואין נוהגים לפרוש טלית על
ראש העולה ל'חתן בראשית'. הקהל עונה בקול רם
- אחר כל יום בבריאה - את הפסוק "ויהי ערב ויהי
בוקר יום...". והקורא אומר אחריהם, וכשמגיע הקורא
ל"ויכולו" אומרים כולם⁸¹ "ויהי ערב... יום השישי
ויכולו..." - בהמשך אחר⁸² עד "לעשות", והש"ץ
חוזר אחריהם⁸³.

מניחים את ספר-התורה השלישי אצל השני,
ואומרים חצי-קריש. הגבהה גלילה. מפטיר בספר
השלישי במוסף היום בפרשת פינחס. הפטרה: "ויהי
אחרי מות משה... רק חזק ואמץ" (יהושע א).

אחרי קריאת התורה אומרים את הפיוטים: "שישו
ושמחו", "התקצבו", "אגיל ואשמח"⁸⁴, "אשריכם

(77) 'אוצר' עמ' שפ.

(78) שם עמ' שפד.

(79) ראה מקורות וביאורים לזה ב'לוח השבוע' גליון תרע"ז.

(80) 'אוצר' עמ' שפא.

(81) הרבי, שעלה תמיד ל'חתן בראשית', אמר הן את 'ויהי ערב'
והן את 'ויכולו' (ע"פ התחיל לאומרים) עם הציבור (ולא עם
הבעל-קורא).

(82) גם משום שהוא ראשית-יבית שם הו"ה: "יום השישי
ויכולו השמים", ולכן אין מפסיקין בו. ראה נטעי גבריאל
סוכות פצ"ג סכ"ו מהלבוש ומהר"ל וכו'.

(83) 'אוצר' עמ' שפד-שפה.

(84) וצ"ל: "בו (בואו) ולא באל"ף) יבוא צמח", 'אוצר' עמ'

קדיש יתום.

קידוש: "אתקינו" דיום-טוב, "אלה מועדי",
"בורא פרי הגפן". ואחר-כך נוטלים ידיים לסעודה
או אוכלים כזית 'מזונות'. התוועדות⁷².
סדר הקפות: כדאמרו, "אתה הראת" פסוק
בפסוק ולאחר מכן "אב הרחמים". כן עושים שלוש
פעמים⁷³.

לאחר-מכן, פותחים את ארון-הקודש, מוציאים
את כל ספרי-התורה ומקיפים את הבימה ז' הצאי
הקפה (בהמשך אחד), בסך-הכול שלוש הקפות וחצי.
אבל אומרים את כל סדר ההקפות, ללא הכרות "עד
כאן הקפה...". ומחזירים את כל ספרי-התורה לארון-
הקודש (ללא כל אמירה) וסוגרים אותו⁷⁴.

"אתה הראת" (של פתיחת הארון). י"ג מידות
ו"ריבונו-של-עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי, "ברוך
שמיה", וכל סדר הוצאת ספר-התורה. מוציאים שלושה
ספרי-תורה, בראשון קוראים⁷⁴ בפרשת וזאת הברכה,
ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים עד שכל הציבור
יעלה לתורה. בסיום עולה אחד עם כל הנערים ומברך
איתם ברכת התורה⁷⁵.

בכית-הכנסת של הרבי עולים בשמחת-תורה כמה
קוראים יחדיו ומברכים כולם כאחד. לכוהן - כוהנים,
ללוי - לוויים, ולשאר העליות - ישראלים גם הילדים
עולים עם אבותיהם⁷⁵. למנהגנו: בעליות רגילות
כשעולים כמה קוראים ביחד, מברכים כולם כאחד,
אבל בעליית 'כל הנערים' מנהגנו שהגדול העולה
עמהם מברך ומוציא את כולם⁷⁶.

אין מנהגנו לפרוש טלית על הנערים ועל שאר

(72) ואף שלכאורה יש בעיה בהתוועדות לפני מוסף עפ"י מ"ש
בש"ע אדה"ו סי' רפו ס"ד, אולי י"ל עפ"י דברי הרבי בספר
השיחות תש"א עמ' 120 הערה 10, עיי"ש.

(73) לוח כולל-חב"ד. 'אוצר' עמ' שעה.

(74) הקריאה - בנעימת הטעמים הרגילה, ולא בנעימת הימים-
הנוראים (שם עמ' שפט).

(75) 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות
בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליבאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי
שם' גליון ח' עמ' קנה.

מעלים לתורה בכל מחזור (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים (כ"מ
בשערי-אפרים ש"ח ס"ו, וע' בש"ע סי' קלה ס"י וכו').

(76) משיחת יום שמחת-תש"ט ס"ח (תורת מנחם -
התוועדות) (כד' תש"ט ח"א עמ' 146).

שמים, כי אם בריקוד ברגלים דווקא⁵, בחינת ארץ קדמה.

ועוד זאת, שאופן השמחה הוא "שמקיפים עם הספר-תורה (כפי שהיא מכוסה במפה) את המקום שקוראין עליו בספר בכל השנה" - כי, "הקריאה שקורין בספר-תורה בדבור בפה הוא בחינת רוחניות, שהרי האותיות המה בחינות רוחניים. . מה שאין כן האותיות שבספר-תורה הנכתבת בדיו גשמי על-גבי קלף המה גשמיים. . ומה שמקיפים עם הספר-תורה את המקום שקורין עליו בדבור בפה הוא להורות שבחינת ארץ קדמה לשמים כו"³.

ג. ועל-פי זה מובן גם הטעם ששמחת-תורה נקבעה ביום שמיני-עצרת דווקא ולא ביום הכיפורים שבו ניתנו לוחות אחרונות:

עניין "יום חתונתו" ביום הכיפורים הוא בבחינת מקיף (בחינת שמים) אל הכלה, ובעניין טבעת קידושין עגול שהחתן נותן לכלה⁶⁶ (אירוסין בלבד), ו"בשמיני-עצרת הוא גמר יום חתונתו (עניין הנישואין), שאז הוא בחינת יחוד חתן וכלה שנמשך הטפה כו"³.

ומבאר במאמר⁷, ש"ד' ימי הסוכות הם ז' ימי המשתה שאחר יום-הכיפורים שהוא יום חתונתו", ולאחרי זה נעשה בשמיני-עצרת אמיתית היחוד של הקב"ה עם בני-ישראל באופן ש"היו לבשר אחד"⁸, כדאיתא בזהר⁹ שבשמיני-עצרת "ישראל ומלכא בלחודיה", ומצד זה נעשית גודל השמחה בשמחת-תורה.

ד. [...] וזהו גם הטעם לכך שהאחדות שבשמיני-עצרת היא בעומק יותר מהאחדות שבסוכות¹⁰: גם בסוכות ישנו עניין האחדות, כדאיתא

- (5) ראה גם שיחת ליל שמחת-דאשתקד ס"ו (תו"מ חט"ו ע' 104). וש"נ.
- (6) שם ס"ע א'תשפו.
- (7) שם ע' א'תשפח.
- (8) בראשית ב, כד.
- (9) ראה ח"א סד, אי"ב. רת. ב. ח"ג לב, א. קד, ב.
- (10) ראה גם שיחת יום שמחת-דאשתקד סל"ט (תו"מ חט"ו ס"ע 167 ואילך).

במדרש¹¹ שד' המינים הם כנגד ד' הסוגים שבכני-ישראל, ובחג הסוכות מתאחדים כולם יחד. אבל אף-על-פי-כן, כל אחד מד' המינים הוא מציאות בפני עצמו, זהו "אתרוג" וזהו "ערבה", ואין זה אלא שבשביל קיום המצוה, "לעשות רצונך", הרי הם מתאחדים, אבל האחדות אינה בעצם מהותם.

מה שאין כן האחדות שמתאחדים כל בני-ישראל בשמיני-עצרת היא אחדות אמיתית, כך, שבאמת אין חילוק בין "אתרוג" ל"ערבה", שהרי מצות היום של שמחת-תורה היא בשמחה וריקוד¹², ועניין הריקוד הוא אצל כל ישראל בשווה, ללא חילוק בין פשוט שבפשוטים לגדול שבגדולים.

כלומר: בחג הסוכות, הנה במצות ד' מינים גופא שמצדה נעשה עניין האחדות, ניכר גם עניין ההתחלקות, שישנו "אתרוג" וישנה "ערבה", שהרי המצוה היא לקחת ד' מינים דווקא, ובמילא, צריכה להיות מציאותו של כל מין, ומין אחד אינו יכול להחליף את חברו, ואם כן, ההתאחדות היא התאחדות של פרטים, היינו, שישנם פרטים שהם שונים זה מזה, וכולם מתאחדים "לעשות רצונך"; מה שאין כן בשמיני-עצרת, הנה במצות השמחה וריקוד אין מלכתחילה התחלקות של פרטים, ובמילא, אין זו התאחדות של פרטים, כי אם אחדות אמיתית בעצם מהותם.

וטעם הדבר הוא - לפי שבשמיני-עצרת "ישראל ומלכא בלחודיה", היינו, שבני-ישראל והקב"ה (כמו שהוא בעצמותו) הם דבר אחד, וכיון שבני-ישראל נמצאים ב"מקום" שבו לא נמצא אף אחד אלא הקב"ה לבדו, הרי כשם שהקב"ה הוא אחד הפשוט (שהרי המדובר כפי שהעניין הוא מצד אמיתית העצמות ששם הוא עניין של אחדות פשוטה שלמעלה מהשתלשלות), כך גם בני-ישראל הם בבחינת אחדות פשוטה, שאין התחלקות ביניהם, אלא כולם הם מציאות אחת ממש.

ה. וזהו גם הטעם שבשמחת-תורה עולים לתורה כל בני-ישראל, ללא הבדל בין אחד לחברו, ואפילו

- (11) ויק'ר פ"ל, יב.
- (12) ראה גם שיחת ליל שמחת-תשט"ו בתחלתה (תו"מ ח"ג ריש ע' 45). וש"נ.

(ומכבדים בקריאתם אנשים שונים⁵⁵), ולאחר מכן אומרים "אב הרחמים".

לאחר מכן⁵⁶ היה מורה כ"ק נשיא דורנו להוסיף פסוקים שונים לפי צורך השעה והעניין, כגון (פסוק שנעשה דרך קבע במשך השנים): "והיה זרעך... ופרצת... ובזרעך" (בראשית כח, יד); "הושיעה את עמך..." (תהילים כח, ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון..." (ירמיה לא, ז)⁵⁷.

אמירת 'אתה הראת', 'אב הרחמים' והפסוקים הנ"ל - שלוש פעמים, ורק לאחר 'אב הרחמים' (וההוספות) פותחים את ארון-הקודש⁵⁷.

מוציאים את כל ספרי-התורה⁵⁸, ומקיפים את הבימה כנהוג. הש"ץ מכריז לאחר כל הקפה (כהלשון בסידור): "עד כאן הקפה א'", "עד כאן הקפה ב'", וכו'. לאחר כל הקפה, מחזירים את כל ספרי-התורה לארון-הקודש⁵⁹.

הרבי שלל את הנהגת המקפידים להסיר את הכתרים מספרי-התורה לקראת הריקודים, בחששם שמא יפלו⁶⁰.

בפסקה "עוור דלים" אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבת "עוור" לתיבת "דלים"⁶¹.

בשנת האבלות (רח"ל) אין הולכים להקפות לבד, אלא בליווי⁶².

הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים

(55) המנהג בבית-הרב למכור פסוקי 'אתה הראת', ולכבד בפסוק ראשון ואחרון, ולפעמים פסוקים נוספים, את כ"ק האדמו"ר. בליל שמחת-תורה, ההכנסה היא לטובת ישיבת תנ"ת, וביום שמחת-ההכנסה לטובת המוסדות 'מרכז לענייני חינוך' ו'מחנה-ישראל' - ספר-המנהגים.

(56) כן מפורש בשה"ש תש"נ ח"א עמ' 615, ודלא כמ"ש בסידורים שונים שנדפסו לאחרונה.

(57) 'אוצר' עמ' שנד-שנו.

(58) להעיר מ'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיח, שצ"ע על סמך מה נהגו בכמה בתי-כנסת להשאיר ס"ת שא"א לתקנם 'בשביל הקפות', עיי"ש.

(59) לוח כולל-חב"ד.

(60) ובפרט על-פי המפורש בזהר (ח"ג רנו, ב) שעיקר העניין ד'כתר תורה' שייך בשמחת-תורה דווקא, ומשמחת-תורה נמשך עניין זה על כל השנה - התועודות תשמ"ג ח"א עמ' 308.

(61) שה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר.

(62) ספר-המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנה. 'תורת-מנחם - מנחם-ציון' ח"א עמ' 227.

קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"⁶³; "על הסלע הך"⁶⁴; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של ר' לוי-יצחק⁶⁵; ניגון ריקוד⁶⁶; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים⁶⁷.

נוהגים לנגן את ניגון 'האָפּ קאָזאק' של הסבא משפוליה⁶⁸.

אין מנהגנו לקרוא קריאת התורה בליל שמחת-תורה¹¹.

אחר ההקפות (מחזירים את ספרי-התורה לארון-הקודש ללא כל אמירות⁶⁹): 'עלינו, קדיש יתום, 'אל תירא, 'אך צדיקים'.

בשמיני-עצרת ושמחת-תורה אין טובלים פרוסת המוציא בדבש¹¹.

ב(כל) יום-טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת"⁷⁰. "ידוע לכול, שבאמירת 'שמע ישראל' בקריאת-שמע על מיטתו בשמחת-תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרבצת תורה במסירת-נפש בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"⁷¹.

שחרית:

בשחרית (בלבד) - נשיאת כפיים ככתפילת מוסף של כל יום-טוב¹¹.

לאחר חזרת הש"ץ - הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו (אין אומרים 'לדוד ה' אורי'),

(63) ספר-הניגונים ח"ג ניגון קסא.

(64) שם, ניגון קסג.

(65) שם ח"א ניגון קסה.

(66) שם ח"ב ניגון קפה - על ניגון זה אמר הרה"ח וכו' ר' לוי-יצחק ע"ה, שמקובל בידו שהושר בשעת ההקפות אצל אדמו"ר הזקן. הרבי היה מנגנו פעמים רבות בשעת חדוותא - 'אוצר' עמ' שנה.

(67) כ"ז מאוצר' שם.

(68) ספר הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט - שה"ש תש"ד עמ' 116, וראה שה"ש תורת שלום עמ' 236.

(69) 'אוצר' עמ' שנט, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד.

(70) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד (וכיוון שכתב "אם ידו משגת", אולי אין חיוב לו למי שקשה לו גם מבחינת בריאות עמ' 70, משא"כ בשמחה דלהלן). זאת מלבד חובת השמחה בין דלהלן ס"ז. אבל לכאורה אם עשה כן פ"א ביום, יצא גם די שמחת יו"ט. משא"כ כשיוצא י"ח שמחה בין הקידוש (תודה) די יין, פסחים קח, ב. שיחות קודש תשל"א ח"ב עמ' 87. וראה 'התקשרות' גיליון תסג עמ' 18), עדיין לא קבע סעודתו על היין.

(71) שה"ש תש"ד עמ' 39.

שמברכים 'גשם' או 'טל', אך בבית-מדרשו של הרבי היתה הפרוכת הלכנה פרושה מראש-השנה ועד אחר שמחת-תורה⁴³.

יום חמישי

כ"ב בתשרי, שמיני-עצרת ושמחת-תורה⁴⁴

בשמחת-תורה, מנהג ישראל (אשר "תורה היא") לשמוח בשמחה זו יותר משמחת בית-השואבה, ויותר משמחת יום-טוב סתם⁴⁵.

הזהיר כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהור"ש נ"ע:

"את הארבעים ושמונה השעות וכו'... בארה"ק - עשרים וארבע שעות] של שמיני-עצרת ושמחת-תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיים וברוחניות, וכל זה על-ידי הריקודים"⁴⁶.

43) 'אוצר' עמ' שג, וראה 'מאוצר המלך' ח"ב עמ' 90 שגם המעיל של הס"ת שם הוא לבן במשך כל חודש תשרי.

44) **לבני חו"ל**: יום חמישי - שמיני עצרת. מקדשים ואוכלים בסוכה (ולא ברכת 'לישב בסוכה') בלילה וביום (ונוהרים אף משתיית מים חוץ לסוכה). לאחר מעריב - קידוש והקפות. בשחרית - אין הקפות. מוציאים ב' ס"ת, בראשון קוראים בפ' ראה: 'עשר תעשר', ח"ק, ובשני למפטיר: 'ביום השמע' צ'. הפטרה: 'ויהי ככלות... ולישראל עמו'. הזכרת נשמות. במוסף - תפילת גשם, נשיאת כפים. אחה"צ, ערב יום הקריאה, קוראים שמו"ת כל פרשת ברכה עם ההפטרה דש"ת (שערי ה'ל' ומנהג ח"ה ס' פה, והיום יום ד' טבת). לפנות ערב (נפרדים מהסוכה (ואוכלים או שותים משהו).

יום שישי - שמחת-תורה. ערבית של יו"ט, קדיש תקבל (משניות וקדיש דרבנן). בהדלקת הנרות: להדליק נר של יו"ט ושהחינו. קידוש של יו"ט. הקפות כדאמול. שחרית: נשיאת כפים בחזרת הש"ץ (ולא במוסף), הלל שלם, קדיש תקבל, קידוש והקפות כמפורט בננים בשמע"צ. ביעורי ת"ת מסיימים היום את פרשת ברכה, ולומדים פרשת בראשית עד סיום שישי כבפנים (ראה שערי הלכה ומנהג ח"ה ס' פח). ולמחרת, באסרו חג החל בש"ק, פ' בראשית שביעי (שם).

45) ספר-המנהגים - מנהגי שמח"ת, וראה לקו"ש ח"ד עמ' 166-7 ובהערות שם. אודות סוגלת השמחה בימי שמע"צ ושמח"ת, ראה המלוקט מדברי רבותינו נשיאנו בקובץ 'אהלי ליובאוויטש', גיליון ד, עמ' 134 ואילך.

46) ספר-המנהגים. וע"ע 'אוצר' עמ' שסב. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 146.

הרבי הנהיג, ללכת בתהלוכות לבתי-כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמח יהודים בשמחת-ההג'.

תפילת ערבית: בנעימת התפילה כיום זה אין משנים כלום לנעימת הימים-הנוראים⁴⁸.

שירי המעלות, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום-טוב⁴⁹. קדיש שלם.

האבלים (רח"ל) אומרים משניות וקדיש דרבנן, אך אין אומרים 'עלינו' [עתה, אלא רק אחר ההקפות כדלהלן]⁵⁰.

לאחר מכן - קידוש והתוועדות⁵¹.

קידוש: "אתקינו" ונוסח הקידוש דיום-טוב, ו"שהחינו" (נשים שביכרו "שהחינו" בשעת הדלקת הנרות - לא יברכוה בשעת הקידוש).

בשמחת-תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כלי-אחד לעצמו ולא לצאת ידי-חובה ממישהו אחר, שכן ברכת "שהחינו" היא גם על התורה, והלוואי שיפקיע את עצמו⁵².

בשמחת-תורה היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסיר [לפעמים, וכהוראת-שעה בלבד!] את ההגבלה שהטיל על שתיית 'משקה'⁵³.

מנגנים ביום זה ניגון 'ארבע בבות'⁵⁴.
סדר הקפות: "אתה הראת" פסוק בפסוק

47) ראה 'אוצר' עמ' שט, וש"נ. וראה לשון סידור אדה"ל (נדפס גם בסידור תהילת ה') לפני 'אתה הראית'.

48) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 156.

49) שכח והזכיר 'חג הסוכות' במקום שמיני-עצרת, ראה הדעות בזה בנטעי-גבריאל, סוכות פרק פא ס"ב ובהערות, ולמעשה אינו חוזר, ואם יכול - בתפילות היום - יכוון לצאת בשמיעה מהש"ץ.

50) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועיי"ש בטעם הדבר.

51) מקדשים וטועמים, ומתוועדים כהכנה רבה לעריכת ההקפות בשמחה. וראה 'אוצר' עמ' שעא. 'אהלי ליובאוויטש' שם (ולהלן עמ' 141 אודות קידוש בשמע"צ בחו"ל אף לפני מעריב, ולהלן עמ' 151 אודות חשיבות ההתוועדות אף יותר מההקפות עצמן, עיי"ש).

52) לקו"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 152.

53) שהיא בדרך-כלל שלוש-ארבע כוסיות ('התקשרות' גיליון יב עמ' 12) - 'אוצר' עמ' שע. חלות הגזירה גם על שמח"ת **מפורשת** בכ"מ, ומחס ב'יחידות' שנדפסה בקובץ היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח.

54) ספר-הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל - מסה"ש תש"א עמ' 86. וראה סה"ש תפר"ח עמ' 12 וש"נ, סה"ש תש"ב עמ' 13.

אלו שאינם מברכים ברכה על התורה, אלא יוצאים ידי-חובה על-ידי שמיעה מאחר, הרי החילוק הוא רק בנוגע לברכה, אבל בעניין העלייה לתורה כשלעצמו כולם שווים.

ועוד זאת, שבשמחת-תורה עולים לתורה גם "כל הנערים", ולא עוד אלא שבעלייה לתורה ד"כל הנערים" ישנה הוספה - אמירת "המלאך הגואל"⁵⁵ וואף שכליובאוויטש אין נוהגים כן, מכל-מקום, נפעל עניין זה ברוחניות⁵⁶, ומסיימים "וידגו לרוב בקרב הארץ", שהוא עניין ההמשכה מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא⁵⁷.

וכשם שהעלייה לתורה בשמחת-תורה היא באחדות, כמו כן צריכה להיות גם התורה עצמה באחדות - לחבר גליא תורה עם פנימיות התורה יחדיו, שאז היא "תורה תמימה"⁵⁸.

וכמו כן צריכה להיות האחדות גם בעניין הזמן, שלא יהיה חילוק בין יום אחד לחבירו, היינו, שהאחדות של שמחת-תורה בין אחד לחברו, והאחדות דגליא תורה עם פנימיות התורה, תומשך על כל השנה כולה.

* * *

1) כ"ק¹⁷ מו"ח אדמו"ר אמר¹⁸, ששמיני-עצרת ושמחת-תורה הם אותו עניין כמו ראש השנה, אלא שבראש השנה הרי זה בקו המרידות, ובשמיני-עצרת ושמחת-תורה הרי זה בקו השמחה.

בראש השנה - "מצות היום בשופר"¹⁹. וכותב על זה הרמב"ם²⁰ ש"רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וכו'".

והרי אין הכוונה דווקא לשינה רוחנית כפשוטה. הכוונה היא אפילו לשינה בכחינה נעלית ביותר, כידוע שבעת השינה עולה הנשמה למעלה ושואבת לה חיים²¹, שזוהי מדריגה נעלית ביותר. דווקא

גם אלו שחושבים שאין להם שייכות לתורה, רוקדים הם ושמחים עם התורה, כיון ששמחה זו היא מצד עצם הנפש שמצידה בני-ישראל מאוחדים תמיד עם עצם האלקות

כאשר הנשמה היא בכחינה עלייה מן הגוף, יכולה היא לשאוב החיים הרוחניים. וכדאיאת הלשון בזה, שבעת השינה שהנשמה עולה למעלה, הרי זה חיותה של הנשמה ("די נשמה אפלעבן").

ועם היות שזוהי מדריגה נעלית ביותר, מכל מקום אומרים על זה "עורו ישנים משנתכם".

וטעם הדבר - כיון שלא זו היא הכוונה העליונה. הכוונה היא - קיום התורה ומצוות למטה דווקא.

1) [...] וכיון ששמיני-עצרת ושמחת-תורה הוא אותו עניין כמו ראש-השנה, אלא שזהו בקו

17) מכאן עד סוס"ז - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 649 ואילך. במהרורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

18) ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). - נעתק ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה "רשימות" חוברת קפה ס"ע 14. וראה גם שיחת ליל שמח"ת דאשתקד ס"ג (תו"מ חט"ו ע' 101).

19) ר"ה כו, ב (במשנה). שם כו, א.

20) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

21) ב"ר ספ"ד. וראה פרד"א פ"ב.

13) ויחי מח, טז.

14) ראה גם שיחת ליל שמח"ת הנ"ל סט"ז (תו"מ שם ע' 55). וש"נ.

15) ראה זח"ג קפו, ב ובביאורי הוזהר לאדמו"ר האמצעי שם (קמח, סע"ד ואילך).

16) ראה שיחת ליל שמח"ת תרנ"ט (נדפסה גם בסה"מ תרנ"ט בהוספות (ס"ע רכז)).

השמחה, כנ"ל - צריכים גם בשמחת-תורה לומר "עורו שינים משנתכם וכו'", אפילו לא סתם שינה, אלא שינה במדרגה נעלית ביותר, כיון שלא זו היא הכוונה, אלא - מצות היום בשמחה, בפשטות, להיות שמחים. שישו ושמוחו בשמחת תורה.

* * *

ח. איתא בספרי קבלה²² שראש השנה ויום הכיפורים הם בבחינת "בת אמי"²³, בחינת בינה, ושמייני-עצרת ושמחת-תורה הם בבחינת "בת אבי"²³, בחינת חכמה.

והעניין בזה:

עבודת ראש השנה ויום הכיפורים היא בבחינת השגה. כלומר: אף-על-פי שעבודת ראש-השנה היא בעניין השופר שהוא קול פשוט, מכל מקום הרי זה שייך עדיין לבחינת הבינה, כי, העניין שמעורר את הקול פשוט דשופר הרי זה עבודת חודש אלול על-פי טעם-ודעת, ולכן גם השופר וגם מה שנעשה על-ידו ("וְאָסַף שׁוֹפֵר מֵאֲנָט אֲרוֹיִס") הרי זה גם בחינת בינה. וכמו כן הוא בנוגע לעניין המסירת נפש של יום הכיפורים.

מה שאין כן שמייני-עצרת ושמחת-תורה הוא עניין "בת אבי", בחינת החכמה שלמעלה מטעם-ודעת, דהיינו, שהשמחה היא ללא חשבונות כלל, למעלה מטעם ודעת, בלי גבול.

ועניין זה מרומז ומתבטא באופן השמחה דשמחת-תורה - שאוחזים את הספר-תורה כפי שהיא מכוסה במפה, באופן שאי אפשר לקרות בה, ועל-דרך הקדמת נעשה לנשמע, ובאופן כזה רוקדים ושמחים עמה, והשמחה היא אצל כל בני-ישראל בשווה, היינו, שגם אלו שחושבים שאין להם שייכות לתורה, רוקדים הם ושמחים עם התורה, כיון ששמחה זו היא מצד עצם הנפש שמצדה מאוחדים בני-ישראל תמיד עם עצם האלקות.

(22) ראה זח"ק, ב ובביאורי הוהר לאדהאמ"צ שם (פ, ג וילך). ולהצ"צ - אמור ע' תכא וילך.
(23) וירא כ, יב.

וכיון שכן, צריכה להיות השמחה ללא הגבלות כלל.

* * *

ט. ידועה השיחה - ששייכת לד"ה החלצו²⁴ - אודות הסיבה לכך שפעם היו עוסקים ופועלים בענייני עבודה, ואילו היום הרי זה באופן ש"לא נגע ולא פגע"²⁵ - כיון שפעם היו חושבים בנוגע לעצמו, ואילו היום מסיימים תיכף את העבודה עם עצמו ("מיט זיך איז מען באַלד פאַרטיק"), וחושבים רק אודות הזולת...

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם²⁶ אודות איכר שהפריץ שכרו וציוה עליו, שאותה העבודה שעושה בשדה, יעשה בבית, והוא ישלם לו על כך אותו סכום, ולאחר שעות ספורות שהאיכר ניסה "לעבוד", הפסיק לעבוד, באמרו: "ראַבאַטו ניע ווידאַט", כלומר: לא רואים את פעולת העבודה...

(וסיים כ"ק אדמו"ר:) מהי הפעולה של כל העבודה של חודש אלול ותשרי עד שמחת-תורה, בשעה שאין זה שייך לפועל?...! אמנם מתעוררים בשעת ההתוועדות, אבל, ההחלטה נשאת ב"רצון המוחלט", ולאחרי ההתוועדות נשאר הכול כמו קודם²⁷...

י. [.] לאחרי סיום ההקפות וסעודת יו"ט, לפנות בוקר, נכנס כ"ק אדמו"ר ואמר, שיחלק עתה משקה לכל אלו שיקבלו על עצמם להוסיף בלימוד החסידות, וגם אלו שלא למדו עד עתה, יקבלו על עצמם שיתחילו ללמוד חסידות²⁸.

בעת חלוקת המשקה לימד כ"ק אדמו"ר ניגון חדש - "כי אנו עמך".

(קטעים משיחת ליל שמחת-תורה קודם הקפות התשי"ז.)

תורת מנחם ח"ך נ"ג, עמ' 74, 79, 82)

(24) תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע נג ואילך).
(25) ראה גם סה"ש תש"ט ע' 329.
(26) ראה גם תר"מ חט"ו ס"ע 226.
(27) ראה סה"ש תרפ"ב ע' 27. וש"ב.
(28) ראה גם שיחת ליל שמחת' דאשתקד בסופה (תר"מ חט"ו ע' 114). וש"ב.

שכע פעמים, בארבעת המינים בלבד³¹ (כלא הערבות של ה'הושענות'). לאחרי-מכן, אומרים "אני והו... כהושע... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף ההושענות דהיום). ומתחילים "חיתננו לשם..." עד סיום פיוטי ההושענות.

[כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' בקול, הש"ץ ואח"כ הקהל].

יש לפסק כך: "ואוצרך - הטוב לנו - תפתח"³². "קול מבשר..." - אומר הש"ץ ג' פעמים ואחרי-כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי-התורה להיכל, מניחים את ארבעת-המינים מהיד, ואומרים 'קדיש תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה³³ וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. הרבי עמד בהלל ובחביטת ההושענות על הרצפה ממש, ולא על הבימה או שטיח³⁴, מניחים את ה'הושענא' הצידה, ואחרי-כך אומרים את ה'יהי רצון'.

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה³⁵. הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבטות על ארון-הקודש. לעיתים הניחן על כיסאו, לעתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן לסידורו ולקחן עימם³⁶.

אחרי-כך מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השביעי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום השביעי".

קרבן היום במוסף - "ביום השביעי".
בספר המנהגים נאמר: "אין מנהגנו לאחל איש

(31) שער הכולל פ"מ ס"ט, ממשעות האמור בסידור אדה"ז, שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

(32) סה"מ תרפ"ו ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט, א.

(33) יש להדגיש שהמנוחה היא נטילת הערבה בפני-עצמה, זכר להקפת המזבח בערבה, ושם היתה הנטילה עיקר, וצ"ל כמו בלולב "דרך גדילתה" (ס' ארבעת המינים השלם' ס"ע תעה, וכו"ה בש"ע ס' תרס"ד ס"ב. ורק בסו"ס ז' ברמ"א נזכר שחובטין אותה, ע"פ הגמ' "חביט חביט" לפי הרמב"ם והרי"ף גיאתו וע"פ האריז"ל שמדובר בחבטה ממש).

(34) כן בדקו רואו, וראה 'אוצר' עמ' שלט-שמ.

(35) שם עמ' שלו.

(36) שם עמ' שם.

לחברו בהושענא-רבה 'גמר חתימה טובא', 'פתקא טובא' וכיוצא בזה" (אולי - כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול-המועד³⁷). אבל בשנים האחרונות הזכיר זאת הרבי, ואף איחל זאת פעמים רבות בהתוועדויות יום זה³⁸.

[מנהג ישראל לערוך היום ס'עודת-יום-טוב³⁹ לפני חצות היום - אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

מנהג ישראל לאכול היום "קרקעפכין" (כיסני-בצק ממולאים בבשר)⁴⁰.

בארץ-ישראל מעבירים היום אחר חצות את הסדרה (פרשת השבוע - 'ברכה'), שניים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטר.

בארץ-ישראל, נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דבר-מה) כדי 'להיפרד' ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון"⁴¹. בחו"ל - ראה בהערה⁴¹.

במנחה של הושענא-רבה אומרים בפעם האחרונה 'לדוד ה' אורי'.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לא נהג להדליק נר בכל יום שמזכירים בו נשמות⁴².

הדלקת נרות: ברכת 'להדליק נר של יום-טוב' ו'שהחיינו'.

בלוח כולל-חב"ד נאמר, שנוהגים לפרוש פרוכת לבנה ומעיל לכן על הספר-תורה [רקן ביום

(37) על-דרך האמור לעיל ע"י ציון 27.

(38) 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, תנש"א ח"א עמ' 163 (האחרון - כאיחול).

(39) נזכר בהערות הרבי בספר המנהגים ס"ע 58 (וכיוון שאינו

'מנהג חב"ד', אף שנוהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בס' המנהגים במקומו, משא"כ בערב יוה"כ שזכר במאמר אדה"ז כמובא

שם - אולי יש לו גם עניין חבדי עצמאי. וצריך לחלק בינו ובין נושא הסתכלות התוקע על הקהל, שהרבי ענה שהוא (רק) 'מנהג ישראל' אף שזכר בכתבי כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע).

(41) לבני חו"ל: עירוב בתשלין. העברת הסדרה והפרידה מהסוכה - רק למחר. בשמייני-עצרת מקדשים וגם אוכלים בסוכה - חן בלילה וכן ביום (אבל אין מברכים לישב בסוכה).

(42) המלך במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר' עמ' רכז, עיי"ש. מנהג שנגשלה היה, במקורו, להדליק לפני אמירת 'יזכור' ביום-טוב, ואם חל בשבת - בערב שבת [וכיום נוהגין העולם

להדליקו תמיד לפני כניסת החג] - 'אוצר' שם. אבל בערב יום- הכיפורים (שאומרים בו 'יזכור'), מדליקים נר נשמה.

כוח ועוז נגד קשיי הגלות

טוענים בני-ישראל וזועקים: "עד מתי?!"

"הוי' מלך, הוי' מלך, הוי' ימלוך לעולם ועד" – כיוון שישינה השלימות ד"מעשינו ועבודתנו" בדורנו זה, "ה' מלך" (בסגול) בהוזה, ובכל הדורות שלפני זה, "ה' מלך" (בקמץ) בעבר, הגיע כבר הזמן ש"ה' ימלוך לעולם ועד", "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו", תיכף ומיד ממש.

וכאן נשאלת השאלה בנוגע לזמן הגלות:

כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" יהיה לעתיד לבוא, ובינתיים נמצאים בני-ישראל בגלות, וגלות הכי ארוכה והכי קשה כו' – איך יוכלו להתגבר על קשיי הגלות?!

והמענה לזה – "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" – שהקב"ה נתן כוח (עוז) לבני-ישראל שיוכלו להתגבר על קשיי הגלות, על-ידי התורה ("אין עוז אלא תורה"), שעניינה "שלום".

אבל, על כך טוענים וזועקים בני-ישראל: "עד מתי?!"... אין עוד כוח לסבול את גודל אריכות הגלות שפועלת "חלישות" ועד ל"חוליי" הן בהנשמה ("מפני חטאינו גלינו מארצנו") והן בהגוף – לא כפשוטו, ח"ו, שהרי גם בזמן הגלות נתן הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל גוף בריא ונשמה בריאה, אבל אף-על-פי-כן, ככל שיינתן להם כוח ועוז הן בגשמיות והן ברוחניות, הרי זה שלא בערך כלל וכלל למעמד ומצב הגאולה.

וגדולה מזו מצינו – שגם כשישינה תכלית השלימות דמ"ט שערי בינה, נרגש החיסרון דשער הנו"ן, "חמישים שערי בינה... חסר אחד", ובגלל זה נעשה "חולה", כמרומו בכך ש"חולה" בגימטריא מ"ט, שבגלל שיש לו רק מ"ט שערי בינה, ללא שער הנו"ן, הרי הוא "חולה".

ועל זה אומרים: "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל" – שזוהי בקשה ("ויהיו נא") וגם הבטחה תקיפה שבדואי תהיה ("ויהיו", כמו בהווייתו היא) אמירתם של בני-ישראל (כולל ובמיוחד האמירה דפסוקי "אתה הראת") לרצון לפני הקב"ה, כפי שהוא "אדון כל", בעל הבית ("אדון") על כל העניינים כולם, בעליונים וכתחוננים, בעניינים רוחניים ובעניינים גשמיים, ובוודאי ממלא הקב"ה רצונם של בני-ישראל ונותן להם "עוז" ו"שלום" (תורה) בתכלית השלימות – "תורה חדשה מאתי תצא", שאז יהיה אצל כל בני-ישראל גם הגילוי דשער הנו"ן.

ועניין זה מודגש בקריאת התורה דיום שמחת-תורה – "ויעל משה גו' אל הר נבו", שפירושו "נו"ן בו", שאז השיג משה גם את שער הנו"ן, ובכוח זה נעשה גם (מעין ודוגמת) גילוי שער הנו"ן אצל כל אחד ואחד מישראל (מצד ניצוץ משה שבו), למגדול ועד קטן, כולל גם ליד קטן שלא הגיע לגיל מצוות – מצד אחדותם של ישראל, כמודגש גם ב"ויהיו נא אמרינו", לשון רבים ובפרט על-פי מה שכתב רבנו הזקן בסידורו לפני "אתה הראת": "גם כי עשה כן בבית-הכנסת שלו, אם הולך לבית הכנסת אחר שלא גמרו, ירנן וישמח גם עימהם", שבוה מודגשת אחדותם של ישראל, על-ידי זה ש"ה' יברך את עמו בשלום", שמתאחדים לאחדים כאחד, "כאיש אחד בלב אחד", החל מההתאחדות בלימוד התורה, ועד לההתאחדות ככל העניינים – "בשלום", ב' שלום, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה.

(מהתועדות ליל שמחת-תורה ה'תשנ"ב, התועדות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 163-162 – בלתי מוגה)

– מברך בכוך את כל ברכות-השחר. מי שבוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי-עור) – מברך כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך²⁵ חוץ ממי שלא שמע קול תרגול, שחייב להמתין לעלות השחר ויש לצאת לצרכיו תחילה כדי לברך אשר יצר.

שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההרסים והערבות בחול-המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבא יהיו הערבות וההרסים חדשים²⁶ (אבל אין זו הוראה לרבים, וראה לעיל ביום א' דחול"מ).

בהושענא-רבא אין לובשים 'קישל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול-המועד²⁷.

לפני תפילת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההרסים והערבות ביחד²⁸, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכסוסו עלי הלולב ובשמחה²⁸.

הושענות:

מוציאים את כל ספרי-התורה שבהיכל²⁹, ועומדים עמם ליד הבימה²⁹. אומרים את ז' הושענות, גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'³⁰ (לאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא-רבא), ומקיפים את הבימה

תמיד להמשיך ב"ד" ואין נהרין בזה כלל (והביטוי "מיד כשהאיר היום" נאמר רק על נט"י, בשו"ע אדה"ז מהדו"ק סי' ד סי"ג). ואולי הטעם, כיוון שיש דעות שלא נתייב בברכה זו, וגם להדעות שמברך, היינו שרשאי לברך ברכת השבח להקב"ה ככל ברכות השחר, אבל לא שאסור ללמוד קודם לכן. ועצ"ע.

תודה להרה"ת ר' שבתאי פרידמן מצפת.
(25) ראה פרטי החיוב בקצה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך ח, עמ' רעה איתא שעיניך הזמן משנתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכל-שכן לענין ברכות התורה, עיי"ש. וראה בלוח חג השבועות, שם נתבאר וצוינו כ"כ פרטים בענין ברכות השחר למי שניער בלילה בכלל.

(26) סה"ש תש"ד עמ' 14.

(27) 'אוצר' ס"ע שלו.

(28) לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

(29) הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד, 'אוצר' עמ' שלח.

(30) 'אוצר' עמ' שלט.

בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו היתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית-הכנסת או אחר-כך בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו ברבש, על דרך המנהג בראש-השנה²⁰.

אחרי גמר אמירת התהילים, נייערים כל הלילה (עלות-השחר באזור המרכז לדעה המקדימה: 3.34) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש כמה שבוחר.

חשוב לדעת, שבכמה מקומות בשיחותינו נוקט הרבי בפשטות שנוהגים גם אצלנו לומר את פרקי זוהרה המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא-רבא'²¹.

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה. אבל למעשה אין רגילים לנהוג כך²².

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מכין (קושר) את ההושענות עבור כל בני הבית (מכנינים גם עבור נשים וקטנים²³). לקטנים שבעריסה – יש אומרים גם לחבוט עבורם).

קושרים אותן על-ידי עלים של לולב²³.

גם מי שהיה ער כל הלילה²⁴ ולא ישן חצי שעה

(20) שערי ה' ומנהג אר"ח ח"ב סי' רעו, מהתועדות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלח. כמובן, כשאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה (ולא מהני אחיזה במזלג וכד' כיוון שאין דרכו בכך). כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נט"י לסעודה.

(21) התועדות תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ח ח"א עמ' 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד.

(22) 'אוצר' עמ' שלח, אדמו"ר מהורש"ב – משיחות הו"ר תש"ח (סה"ש תש"ח עמ' 171. ושמ, שהטבילה שייכת להו"ר (אולי – ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסן-סיון ריש עמ' רטו בקשר לליל שש"פ) ולא לתפילת שחרית. וראה לשון הרמ"א סי' תרס"ד סי"א ע"א, ו'בהתקשרות' גיליון תשע"א עמ' 17.

(23) שם עמ' שלד"ו.

(24) מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר שבוודאי עלה השחר, לכאורה אסור ללמוד עד שיברך ברכות התורה [אך הרה"ח ר' יוסף-יצחק ש' אופן העיר, שלא נמצא בטושו"ע ובשו"ע אדה"ז סי' מ"ז (כלשון לוח כולל-חב"ד הדיוס, וס' שבת המועדים פנ"ז סי"ד) להנייער בלילה ללמוד לפני ברכת התורה.

ואכן בס' 'מנהג ישראל תורה' (סי' מז ס"ק א) מביא שאין בזה איסור. וראה גם 'המלך במסיביו' ח"א עמ' קע"ג. ויל"ע במשמעות ה'ל' בסידור לפני ברכת התורה בזה. ובאמירת תיקון ליל שבועות ובכלל בתועדות, כולל הרבי עצמו – רגילים

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש

י"ז בתשרי, שבת חול-המועד

קבלת שבת. מתחילים "מזמור לדוד", וממשיכים כבכל שבת.

כפיוט "לכה דודי" אומרים "גם בשמחה ובצלה" ואין אומרים "ברינה".²

כגונא,³ חצי קדיש, ברכו, ערבית של שבת עם יעלה ויבוא'.

כשנכנסים לסוכה אומרים בלחש: "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד", "רא היא סעודתא", "אתקינו דשבת, ואחר-כך אומרים בקול את הקידוש, מ"יום השישי" ואילך.⁴ כסימו, מברך 'לישב בסוכה'. המסובים מברכים 'לישב בסוכה' אחרי ברכת 'המוציא' (וכן ביום).

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. תפילה של שבת, עם יעלה ויבוא'. הלל שלם. בשבת אין מקיפים את הבימה,⁵ ו"אין אומרים 'הושענות' כלל".⁶ קדיש-תתקבל. שיר-שלי-יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. מוציא שני ספרי-תורה. בראשון

1) סידור אדה"ז. בקצות השלחן סי' עז בבדי השלחן ס"ק יג מבאר הטעם, כיוון דרינה/רננה היא מרחוק משא"כ שמחה היא שמחה שלמה, והנה במזמור הראשון איתא "רננה" ובמזמור הד' "פצחו ורננו", ולכן ביו"ט ואף במוציא יו"ט מדלגים זאת, עיי"ש (וראה בתורה אור חנוכה ד"ה רני ושמחי פ"א ופ"ד וב'חסידות מבואת' שם, 'ס' הלקוטים - צמח צדק' אות ש עמ' שמה).

2) ספר המנהגים עמ' 26.
3) ראה קצות השלחן שם בבדי השלחן ס"ק כ.
4) היום יום, יט ניסן ורי"ז תשרי (בשבת חוה"מ - מהשינויים שהכניס בו הרבי בשנת תשי"ז, ראה בלוח התיקון שבמהדורת תשנ"ה ס"ע קבא, 'רשימות היומן' עמ' קסג, קעג). ספר המנהגים עמ' 28 (ביו"ט).
5) רמ"א סי' תר"ס ס"א.
6) סידור אדה"ז. וראה רמ"א שם ס"ג.

קוראים לשבעה עולים בפרשת תישא "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אימו" (שמות לג, יב-לד, כו). מניחים את הספר השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום השלישי". הגבהה וגלילה. בברכת ההפטרה אין מזכירים יום-טוב, ורק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים: "מקדש השבת) וישראל והזמנים".⁷

יקום פורקן, מי שבירך, אשרי, יהללו, חצי קדיש, תפילת מוסף של חול-המועד: "וביום השבת", "וביום השלישי", "ישמחו".
קידוש: "מזמור לדוד", "אתקינו", "ושמרו", "אם תשיב", "רא היא סעודתא", "זכור", "על כן" - בלחש.⁸ רק "סברי מרנן", ברכת הגפן ו'לישב בסוכה' אומרים בקול.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. ואני תפילתי, מוציא ספר-תורה וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה-עשרה של שבת, עם יעלה ויבוא'. אין אומרים 'צדקתך'.

ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. הבדלה בסוכה (על היין, עם ברכת 'לישב בסוכה').¹⁰ מברכים על הבשמים ועל האש, כבכל מוצאי שבת.

יום ראשון

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד

שחרית: הושענות: אומרים "אום אני חומה"

7) שו"ע אדה"ז סי' תצ סט"ז. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור אדה"ז. ס' המנהגים עמ' 68. וראה 'סידור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' של הע' 95, וש"נ.
8) ע"פ ס' המנהגים עמ' 57 הע' 8. וראה לעיל הערה 4.
9) ס' המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח.
10) הוראת רבותינו, 'אוצר עמ' שכד.

(ה'הושענא' דיום השבת) ללא הקפה, ומקיפים רק באמירת "אדון המושיע" דהיום.¹¹

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום הרביעי". לשיטה השנייה: כהן "וביום הרביעי, לוי "וביום החמישי", ישראל "וביום השישי", רביעי "וביום הרביעי".
במוסף - "וביום הרביעי".

יום שני

י"ט בתשרי, ד' דחול-המועד

הושענות: "אדם ובהמה".
קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום החמישי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום החמישי".
במוסף - "וביום החמישי".

יום שלישי

כ' בתשרי, ה' דחול-המועד

הושענות: "אדמה מארר".
קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השישי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום השישי".
במוסף - "וביום השישי".

יום רביעי

כ"א בתשרי, הושענא-רבה

יש להתוועד גם בלילה זה.¹² מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי-זמר, יותר מכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן של "מועט

11) ס' המנהגים שם.
12) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ח, תורת מנחם חכ"א עמ' 83.

מחזיק את המרובה".¹³ פעם אחת¹⁴ הורה הרכי לצרף גם משבעים אומות הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקרבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך".
נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני הצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת.¹⁵

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל.¹⁶

זמן צעות הלילה במרכז הארץ: 11:31.

אחר הצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו.¹⁷ באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים.¹⁸

לאחר כל ספר המתהילים אומרים את ה"יהי רצון" של הושענא-רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלכנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום-טוב.¹⁹

מנהג ישן שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא-רבה,

13) 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 247, תשמ"ח ח"א עמ' 285. ועוד.

14) 'התוועדות' תשמ"ז ח"א עמ' 294.
15) מלשון ספר המנהגים עמ' 20 משמע, שבליל הו"ר אין ההגבלה דמקרא בלילה, כמו בעשיות. ועצ' הלשון שם "הו"ר - גופא - לאחר הצות". ואולי הכוונה בזה רק על אמירת תהילים של לילה זה. וראה דברי הרבי בעניין זה בס' 'מקדש מלך' ח"ב עמ' 390.

16) 'התוועדות' תשמ"מ ח"א עמ' 294.

17) ס' המנהגים שם. וראה 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 418. לאידך, י"א שפעם אירע שמיחרו מאד, ואז הרבי המשיך וסיים בחדרו.

18) לדברי הרה"ח רי"ל שי' גרונר ('הערות וביאורים - אהלי תורה' גיליון תתמ"א ע"ג 76), הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת ה'אוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

19) בס' המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את היהירצון של הו"ר והיהירצון שלאחר צאת הלכנה, אבל לא את היהירצון של יו"ט. אבל (בהתוועדות תשמ"ז ח"א עמ' 249, תשמ"ט ח"א עמ' 189, וביותר) בשיחת ליל הו"ר תש"נ ('התוועדות' ח"א עמ' 193 הערה 33, מהקלטה) מדובר על היהירצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" - "כולם גם (ואדרבה - במיוחד) בהושענא רבה".